

ЕЎРАБЮЛЕТЭНЬ

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ВYДАННЕ ПРАДСТАЎНІЦТВА ЕЎРАПЕЙСКАГА САЮЗА Ў БЕЛАРУСІ

ЛЮТЫ

2013

9000 ГАДОЎ ПРЫГАЖОСЦІ: балота Ельня як крыніца натхнення

This project is funded
by the European Union

«Белла Дзвіна»
Турыстычная краіна
без межаў

Ініцыятыва вітаецца:
Лепшыя
ў аграгарадку Гіжанка

ПЕРСОНА МЕСЯЦА / PERSON OF THE MONTH

- 3** Штэфан Фюле / ŠTEFAN FÜLE
On 14th January, Štefan Füle, the Commissioner for Enlargement and Neighbourhood Policy, addressed the heads of EU delegations to the Neighbourhood countries.

ГАЛОПАМ ПА ЕЎРОПАХ / ACROSS EUROPE

- 5** Кніжная платформа / THE BOOK PLATFORM PROJECT
У фокусе — Беларусь / SPOTLIGHT ON BELARUS
70 мільёнаў еўра на новыя праекты Erasmus Mundus / €70 million for ENPI partners under new Erasmus Mundus projects

ПАДЗЕЯ МЕСЯЦА / TOP STORY

- 6** Новыя пасведчанні — новыя правілы / NEW DRIVING LICENCES — NEW RULES
The European Union has started issuing new standardized European driving licences.

ЦЫТАТЫ / QUOTATIONS

- 7** Што гаварылі галоўныя еўрапейскія чыноўнікі / POINTS MADE: QUOTATIONS FROM TOP EUROPEAN UNION OFFICIALS
Kristalina Georgieva, Commissioner for international cooperation, humanitarian aid and crisis response; Troels Oerting Head of the new European Cybercrime Centre, on the challenges ahead.

ЛІЧБЫ / BY THE NUMBERS

- 8** A new €5 banknote will be introduced on 2nd May 2013; strategic development plans for six Eastern European cities; 37% of Europeans would like to be self-employed; as of 31st December 2012, a new Euro VI requirement for reduced nitrogen oxide emissions is in force for new trucks and buses.

НАПРАМАК РУХУ / ON THE MOVE

- 10** «Можа варта паўдзельнічаць?» / «SHALL WE PARTICIPATE?»
Maksim Aldanaw, head of the Belarusian office of the Joint Technical Secretariat of the Cross-Border Cooperation Program Poland-Belarus-Ukraine 2007-2013, talks to the Eurobulletin about EU-funded projects aimed at increasing the effectiveness of border management, developing tourism and improving the quality of life.

- 12** Ініцыятыва вітаецца / A WELCOME INITIATIVE
On 15th January 2013, the community of Gizhanka met to assess the results of the EU-funded international technical assistance project «Territorial Approach to Village Development».

ДАСЯГНЕННІ / MILESTONES

- 13** «Фабрыка кісларода» / «OXYGEN FACTORY»
This is the name that students from the village of Dvornaye Syalo in Miyory District gave the Yelnya moorland during a public lecture on the occasion of the World Wetlands Day.

ДОСВЕД / WORKING TOGETHER

- 16** Bella Dvina — краіна без межаў / BELLA DVINA — A COUNTRY WITH NO BORDERS
A recipe for happiness from the creators of the Bella Dvina project: «stay close to nature and breathe in unison with it».

ПАРТРЭТ МЕСЯЦА / PORTRAIT OF THE MONTH

- 20** Уладзімір Глушакоў / ULADZIMIR GLUSHAKOU
This month, the Eurobulletin features a portrait of Uladzimir Glushakou, the President of the Belarusian branch of the European Choral Association, and the Creative Director and Conductor of the Hlebaw Music School Boys' Choir.

СЛОЎНІК / DICTIONARY

- 21** Еўражаргон: зразумей суседзей / EUROJARGON: UNDERSTAND YOUR NEIGHBOURS
People working for European institutions or EU publications sometimes use «Eurojargon»: words and expressions some of us have difficulties understanding. The Eurobulletin takes a look at some of them.

- 22** ЕВРОМОЗАЙКА / EUROMOSAIC

★ **ЕЎРАБЮЛЕТЭНЬ**
★ Інфармацыйнае выданне
★ Прадстаўніцтва
★ Еўрапейскага Саюза
★ ў Беларусі

★ вул. Энгельса, 34А/2
★ 220030 Мінск
★ Рэспубліка Беларусь
★ Тэлефон: +375 (17) 328 66 13
★ Факс: +375 (17) 289 12 81
★ Эл. пошта:
★ delegation-belarus@eeas.europa.eu
★ delegation-belarus-press@eeas.europa.eu
★ (Press & Information)
★ <http://eeas.europa.eu/delegations/belarus>

★ «Еўрабюлетэнь» выдаецца
★ пры падтрымцы
★ Еўрапейскага Саюза.
★ За змест выдання адказвае
★ Particip GmbH. Змест выдан-
★ ня не можа лічыцца адлю-
★ страваннем пазіцыі
★ Еўрапейскага Саюза ©
★ European Union, 2012/13
★ The contents of this material
★ are the sole responsibility
★ of Particip GmbH and cannot
★ be taken to reflect the views
★ of the European Union

★ **Publisher:**
★ Particip GmbH, Merzhauser
★ Str., 183, D — 79100 Freiburg
★ Phone: +49 (0) 761 790 740,
★ Fax: +49 (0) 761 790 7490,
★ info@particip.de

★ **Галоўны рэдактар /**
★ **Chief Editor:**
★ Vladimir Smekhov /
★ Уладзімір Смехаў
★ vladimir.smekhov@free.fr
★ **Рэдакцыйная група:**
★ **Шэф-рэдактар:**
★ Алена Штэрнік
★ **Аўтары:**
★ Ілля Прэрыеў,
★ Марыя Савушкіна,
★ Арцём Шрайбман,
★ Станіслаў Каршуноў
★ **Дызайн і вёрстка:**
★ Марыя Золатава

★ **Тыраж:**
★ 299 асобнікаў
★ Бясплатны распаўсюд
★ Падпісана ў друк 12.02.2013
★ **Інтэрнэт-версія:**
★ http://eeas.europa.eu/delegations/belarus/press_corner/eurobulletin

★ Каб атрымаць электронную
★ версію Еўрабюлетэня, дашліце нам
★ запыт са сваімі дадзенымі на
★ delegation-belarus-press@eeas.europa.eu

Больш за большае

Еўракамісар па пытаннях пашырэння і палітыкі суседства Штэфан Фюле 14 студзеня ў Брусэлі выступіў са зваротам да кіраўнікоў прадстаўніцтваў ЕС у краінах-суседзях Еўрапейскага Саюза. «Еўрабюлетэнь» прыводзіць вытрымкі з выступу.

Пра асновы Еўрапейскай палітыкі суседства

2012 быў годам выклікаў. Пераход да дэмакратыі апынуўся доўгім і часта складаным на поўдні, хоць і быў дасягнуты некаторы прагрэс у дэмакратызацыі выбараў. На ўсходзе пераход да дэмакратыі па-ранейшаму ідзе няроўна, хаця можна адзначыць і некаторыя паляпшэнні, у прыватнасці, у Малдове <...>. Эканамічную сітуацыю паўсюль дадаткова ўскладняў крызіс у Еўропе. Нашым партнёрам было больш складана пачынаць і ажыццяўляць сістэмныя рэформы.

Еўрапейскі Саюз быў заняты сваім уласным крызісам і сваімі складанасцямі. Канешне, з-за гэтага нам больш складана праводзіць сваю палітыку і распачынаць новыя ініцыятывы, якія адначасова патрабуюць пэўных эканамічных выдаткаў у кароткатэрміновай перспектыве, а таксама палітычнай смеласці.

Мы таксама пачулі больш крытыкі ў адрас новага падыходу да Еўрапейскай палітыкі суседства, што ажыццяўляецца з 2011 года. Але цяпер не час змяняць абраны курс. Неабходна праявіць стра-

тэгічнае цярпенне і сканцэнтраванасць на ажыццяўленні [новага падыходу], каб зрабіць нашыя прапановы больш прывабнымі для краін-партнёраў, больш прыстасаванымі да іх патрэбаў.

Пра намеры Еўрасаюза

20 сакавіка будзе прынята наступнае камуніке па Еўрапейскай палітыцы суседства. Яго часткай будуць справаздачы па ўзаемадзеянні з дванаццаццю краінамі на ўсходзе і поўдні, а таксама справаздачы па колькасных паказчыках прагрэсу ў галіне рэформаў.

Мы плануем, што камуніке будзе апублікаванае раней, чым гэта адбылося летась, каб гэтыя ацэнкі можна было ў больш значнай ступені ўлічыць у працэсе штогадовага планавання фінансавай дапамогі партнёрам паводле прыняцця «больш за большае». ■

Ключавая праблема ў ажыццяўленні гэтага прынцыпу палягае ў тым, якім чынам мы ацэньваем прагрэс. Ацэнка павінна быць вынікам адкрытых кансультацый з вялікай колькасцю зацікаўленых асоб, у тым ліку з грамадзянскай супольнасцю, і праверанай на міжнародна прызнаных індыхатарах.

Апошнія справаздачы, якія вы падрыхтавалі, паказваюць, што пэўныя поспехі былі дасягнуты ў 2012 годзе ў забеспячэнні свабодных і справядлівых выбараў, але яшчэ вельмі шмат павінна быць зроблена, у прыватнасці, у галіне грамадзянскіх правоў і вяршэнства закону.

Еўрапейскі Саюз мае намер і надалей прапаноўваць партнёрам як матэрыяльныя стымулы (грошы, доступ да рынкаў і мабільнасць насельніцтва), так і тэхнічнае супрацоўніцтва ў сферах транспарту, энергетыкі, аховы навакольнага асяроддзя і многіх іншых.

Пра кансультацыі з зацікаўленымі бакамі

Еўрапейская служба служба знешняга дзеяння арганізавала сустрэчы з афіцыйнымі прадстаўнікамі паўднёвых партнёраў 5 лістапада і ўсходніх партнёраў 4 снежня. На гэтых сустрэчах абмяркоўвалася рэалізацыя Еўрапейскай палітыкі суседства і выклікі, якія стаяць перад намі. Дыскусіі атрымаліся добрымі, партнёрскімі. <...>

Мы падкрэслілі неабходнасць правядзення больш глыбокіх рэформ, асабліва ў галіне развіцця глыбокай і ўстойлівай дэмакратыі, што дапаможа ўсталяваць больш цесныя адносіны паміж партнёрамі і ЕС. <...>

Што ж тычыцца грамадзянскай супольнасці, шматлі-

кія недзяржаўныя арганізацыі адгукнуліся на наш заклік падзяліцца карыснай інфармацыяй і меркаваннямі па рэалізацыі Палітыкі суседства. Яны таксама нагадалі аб прававых абмежаваннях сваёй дзейнасці ў некаторых краінах-партнёрах.

Я хацеў бы падкрэсліць сваю цвёрдую прыхільнасць ідэі прыцягнення грамадзянскай супольнасці да рэалізацыі Палітыкі суседства і заклікаць прадстаўніцтвы ЕС весці ў краінах, дзе яны працуюць, рэгулярны дыялог не толькі з уладамі, але і з прадстаўнікамі грамадзянскай супольнасці («структураваны дыялог»).

Дазвольце мне таксама коратка згадаць некаторыя прапановы, якія сталі вынікам сустрэчы ў мінулым снежні з групай даследчых цэнтраў і навукоўцаў. Адна з прапанаваных ідэй — гэта прыцягненне дзелавых колаў. Супольнасці бізнесоўцаў патэнцыйна могуць стаць важнымі саюзнікамі ў стымуляванні пераўтварэнняў у краінах-партнёрах. <...>

Абноўленая Палітыка суседства прадугледжвае, што кожная важная змена ва ўзроўні дапамогі разглядаецца як палітычны сігнал: ці заахвочвае прагрэс, ці дэманструе заклапочанасць ходам рэформаў. Мы будзем імкнуцца пазбегнуць механістычнага падыходу, які прадугледжвае прадастаўленне кожнай краіне загадзя вызначанай сумы ці долі.

Мы спадзяемся, што абноўленая Палітыка суседства забяспечыць гнуткасць, неабходную для эфектыўнага і хуткага рэагавання на праблемы ў краінах-партнёрах і заахвочвання руху наперад. ■

Кніжная платформа

Маладыя ўкраінскія пісьменнікі і перакладчыкі сабраліся ў снежні на двухдзённы семінар у Львове ў рамках праекта «Кніжная платформа», каб абмеркаваць магчымыя захады па паляпшэнні стандартаў кніжнага гандлю. На семінары былі прадстаўленыя некалькі ўкраінскіх ініцыятыў: нядаўна створаная Асацыяцыя пісьменнікаў і літаратурных перакладчыкаў, літаратурны фэст «Чарнавіцкі мерыдыян», літаратурны клуб «Маруся» і партал «Літфэст». Удзельнікі таксама абмеркавалі розныя варыянты тыповых кантрактаў паміж аўтарам і выдаўцом, якія паважалі б інтарэсы ўсіх бакоў кнігавыдавецкага і перакладніцкага бізнесу.

Кніжная платформа — гэта праект, які фінансуецца Еўрапейскім Саюзам і накіраваны на падтрымку кнігавыдання ў Арменіі, Грузіі і Украіне. Гэта частка праграмы «Культура» Усходняга партнёрства, якая заклікана падтрымаць культуру як фактар устойлівага развіцця рэгіёна, і разам з тым садзейнічаць развіццю рэгіянальнага супрацоўніцтва дзяржаўных устаноў, грамадзянскай супольнасці, культурных і навуковых арганізацый у межах Усходняга партнёрства, а таксама паміж краінамі Усходняга партнёрства і краінамі ЕС.

www.bookplatform.org

У фокусе — Беларусь

Першы выпуск новага штомесячнага раздзелу вэб-сайта праграмы «Культура» Усходняга партнёрства «У культурным фокусе» прысвечаны Беларусі.

«На беларускай старонцы мы знаёмім чытачоў з удзельнікамі культурнага працэсу ў Беларусі і іх бачаннем гэтага працэсу», — гаворыцца ў прэс-рэлізе праграмы.

На старонцы змешчаны артыкулы і меркаванні на англійскай і рускай мовах па ключавых пытаннях культуры ў Беларусі: тэндэнцыі культурнага жыцця ў 2012 годзе, культурнае жыццё ў рэгіёнах, сувязі паміж культурай і палітыкай. Акрамя таго, аўтары ўзялі некалькі інтэрв'ю ў беларускіх культурных дзеячаў.

Праграма «Культура» Усходняга партнёрства, бюджэт якой складае 12 мільёнаў еўра, закліканая дапамагчы краінам-партнёрам у рэфармаванні сваёй культурнай палітыкі на ўрадавым узроўні, а таксама ў нарошчванні патэнцыялу і павышэнні прафесіяналізму тых, хто працуе ў сферы культуры.

www.euroeastculture.eu/en/culture.html

70 мільёнаў еўра на новыя праекты Erasmus Mundus

Еўрапейская Камісія абвясціла пра правядзенне ў 2013 годзе новага конкурсу заявак у рамках праграмы Erasmus Mundus II, якая фінансуецца Еўрапейскім Саюзам. Бюджэт праграмы складае звыш 194 мільёнаў еўра. З гэтай сумы крыху больш за 70 мільёнаў еўра вылучаецца для паўднёвых і ўсходніх краін Еўрапейскага інструменту суседства і партнёрства (ЕІСП) у рамках Партнёрстваў Erasmus Mundus для забеспячэння мабільнасці 2760 чалавек. Апошні тэрмін падачы конкурсных заявак — 15 красавіка 2013 года.

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/

Новыя пасведчанні — новыя правілы

У Еўрапейскім Саюзе пачалі выдаваць пасведчанні кіроўцы адзінага ўзору. Новыя дакументы ўяўляюць сабой пластыкавую картку з фотаздымкам уладальніка і мікрачыпам, які захоўвае ўсю неабходную інфармацыю.

На тэрыторыі ЕС каля 100 узораў пасведчанняў як папяровых, так і пластыкавых, якімі карысталіся і карыстаюцца звыш 300 мільёнаў кіроўцаў. Такая разнастайнасць формаў значна ўскладняла працу дарожнай паліцыі, а таксама не гарантавала надзейнай абароны ад падробак.

Пасведчанні кіроўцы новага ўзору маюць некалькі ступеняў бяспекі, што дазваляе звесці да мінімуму магчымасць іх падробкі і такім чынам павысіць узровень бяспекі дарожнага руху. Таксама ў ЕС будзе спецыяльная сістэма электроннага абмену дадзенымі, мэта якой — спрасціць перадачу інфармацыі паміж рознымі ведамствамі краін ЕС, а таксама забяспечыць належны кантроль, які дазволіць выключыць выдачу правоў кіроўцам, якія былі пазбаўлены права кіравання транспартным сродкам у іншай краіне ЕС.

Што новага?

Важныя змены закранулі кіроўцаў мапедаў. У адзіных пасведчаннях кіроўцы ўведзена новая катэгорыя «АМ», а каб ездзіць на мапедзе цяпер трэба здаць тэарэтычны іспыт.

Чакаецца, што гэта дазволіць істотна панізіць колькасць дарожных здарэнняў з удзелам мапедаў. Больш жорсткімі сталі таксама і крытэрыі для атрымання катэгорыі «А» на права кіраваць высакахуткаснымі матацыкламі. Да практычнага і тэарэтычнага іспыту дададзена ніжняя ўзроставая планка — 24 гады — і ўведзена патрабаванне, каб прэтэндэнт меў не менш як чатыры гады досведу кіравання менш магутным матацыклам.

Важныя навіны ёсць і для кіроўцаў легкавых транспартных сродкаў. Катэгорыя «В» дае права

кіравання легкавым аўтамабілем масай да 3,5 т з прычэпам масай да 750 кг. Гэтая катэгорыя таксама дазваляе буксіраваць прычэп масай звыш 750 кг пры ўмове, што агульная вага аўтамабіля з прычэпам не будзе перавышаць 4250 кг. Аднак, калі агульная вага аўтамабіля з прычэпам перавышае 3,5 тоны, кіроўцу давядзецца прайсці дадатковае навучанне і здаць іспыт.

Тэрмін дзеяння новых пасведчанняў будзе ад 10 да 15 гадоў у залежнасці ад заканадаўства краін-сябраў.

25 студзеня на старонцы Еўрапейскай Камісіі ў Facebook была адкрыта дыскусія з нагоды пачатку выдачы новых пасведчанняў кіроўцы. Кожны мог атрымаць адказ на пытанні.

Барыслава Іярданава: Скажыце, плата за атрыманне пасведчанняў кіроўцы новага ўзору будзе фіксаванай для ўсіх краін ЕС ці ў кожнай краіне будзе свая цана?

Адказ: Плата за пасведчанні кіроўцы новага ўзору будзе вагацца ў залежнасці ад краіны. У кожнай краіне свае адміністрацыйныя выдаткі, розныя асаблівасці сістэмы забеспячэння пасведчанняў кіроўцы і г.д.

Еўрапейская хартыя па бяспецы дарожнага руху: У які тэрмін краіны-сябры ЕС павінны будучы перайсці на новыя пасведчанні?

Адказ: Дырэктыва набыла моц 19 студзеня 2013 года. З гэтай даты ва ўсіх краінах-сябрах ЕС павінны выдавацца пасведчанні кіроўцы новага ўзору. Абмяняць старыя дакументы на новыя можна будзе да 2033 года.

Мюлер Джогхурц: Вы калі-небудзь бачылі, як водзяць французы? Што можна з гэтым зрабіць?

Адказ: Насамрэч колькасць аварый са смяротным вынікам на дарогах Францыі ў 2012 годзе скарацілася на 8%. І па паказчыках небяспекі дарожнага руху Францыя не перавышае сярэдні паказчык па ЕС.

Андрэас Плейнес: Як павялічыць бяспеку на дарозе для раварыстаў? Я нават не магу палчыць, колькі раз мяне ледзь не збівалі аўтамабілі ці як часта я сутыкаўся з раз'юшанымі кіроўцамі, якія так і імкнуцца выпхнуць раварыста з дарогі...

Адказ: Бяспека неабароненых удзельнікаў дарожнага руху (у тым ліку раварыстаў) — адзін з галоўных накірункаў, у якім адбудуцца істотныя змены цягам наступных 10 гадоў. ■

У 2013 годзе Еўрапейская Камісія выдаткуе 661 мільён еўра гуманітарнай дапамогі на падтрымку тых, хто жыве ў нястачы, незалежна ад нацыянальнасці, рэлігіі, полу, этнічнага паходжання ці палітычных поглядаў. Пасля ацэнкі патрэбаў краін свету ў пяцёрцы атрымальнікаў апынуліся Малі (82 мільёны еўра), Судан і Паўднёвы Судан (80 мільёнаў), Дэмакратычная Рэспубліка Конга (54 мільёны), Пакістан (42 мільёны) і Самалі (40 мільёнаў). Усе гэтыя краіны пацярпелі ад буйнамаштабных працяглых крызісаў, што ўзніклі з прычыны розных канфліктаў, недахопу харчавання і г. д. Акрамя таго, дадатковыя сродкі зарэзерваваныя на выпадак непрадказальных крызісаў ці катастроф. Камісар Еўрапейскага Саюза па міжнародным супрацоўніцтве, гуманітарнай дапамозе і крызісным рэагаванні Крысталіна Георгіева адзначыла: *«Кірункі і памер міжнароднай гуманітарнай дапамогі Камісіі — гэта напамін аб сур'ёзнасці гуманітарных патрэбаў ва ўсім свеце. Для сотняў мільёнаў людзей такія крызісы — не рэдкасць, а штодзённасць, непазбежнае зло. Гуманітарная дапамога — жыццёва неабходная праява нашай чалавечнасці ў дачыненні да тых, хто пакутуе. Гэта дапамога задавальняе не толькі асноўныя фізічныя патрэбы. Я бачу, што яна служыць крыніцай надзеі для людзей, якія страцілі амаль усё».*

11 студзеня запрацаваў Еўрапейскі цэнтр барацьбы супраць кіберзлачыннасці, закліканы супрацьстаяць незаконнай дзейнасці арганізаваных злачынных груп ў інтэрнэце — крадзяжам, махлярству і сэксуальнай эксплуатацыі дзяцей. Адкрыццё Цэнтра — гэта істотны крок наперад, частка агульнай сістэмы барацьбы са злачыннасцю. Дзейнасць Цэнтра будзе спрыяць каардынацыі працы следчых органаў, пракуратуры і судовай у галіне супрацьдзеяння кіберзлачынствам. Як адзначыў Кіраўнік Еўрапейскага цэнтра барацьбы супраць кіберзлачыннасці Троелс Оерцінг, *«у барацьбе з кіберзлачыннасцю, з яе трансмежным характарам і здольнасцю злачынцаў хавацца ад правасуддзя, мы маем патрэбу ў гнуткім і адэкватным адказе. Еўрапейскі цэнтр барацьбы супраць кіберзлачыннасці распрацаваны як адзіны цэнтр аперацыйнай, следчай і судовай падтрымкі, каб спыніць беззаконне. Дзякуючы магчымасцям па мабілізацыі ўсіх адпаведных рэсурсаў у краінах-сябрах Еўрапейскага Саюза, Цэнтр здолее паменшыць пагрозу ад кіберзлачынцаў, адкуль бы яны ні дзейнічалі».* Паводле нядаўніх апытанняў «Еўрабарометра», еўрапейцы па-ранейшаму вельмі заклапочаныя кібербяспекай: 89% карыстальнікаў інтэрнэту адмаўляюцца раскрываць асабістую інфармацыю ў сеціве, а 12% непасрэдна сутыкнуліся з інтэрнэт-махлярствам.

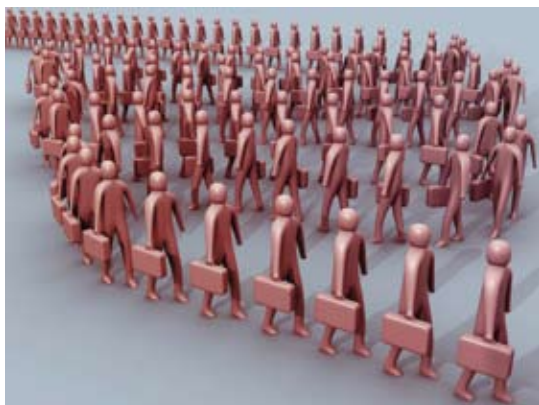

5 еўра — новую банкноту такога наміналу, што будзе выпускацца з 2 траўня 2013 года, прадставіў Прэзідэнт Еўрапейскага цэнтрабанка Марыё Драгі. Якасць банкноты прыкметна палепшылася, дзякуючы тэхналагічным дасягненням грашовага друку. У ёй таксама прыменены найноўшыя элементы аховы ад падробкі: вадзяны знак і галаграма ўяўляюць сабою партрэт Еўропы, герані старажытнагрэцкіх міфаў. Для таго каб яе было лягчэй адрозніць, асабліва людзям са слабым зрокам, новая 5-еўравая банкнота мае кароткія рэльефныя лініі. Новыя ўзоры іншых купюр (10€, 20€, 50€, 100€, 200€ і 500€) у парадку павелічэння наміналу будуць уведзеныя цягам некалькіх наступных гадоў. Напачатку прадугледжанае выкарыстанне новых банкнот у звароце разам з грашыма першых серый. Аднак паступова старыя грошы будуць выключаныя з плацёжнага працэсу і перастануць быць законным сродкам плацяжу, але іх ў любы час можна будзе абмяняць у нацыянальных цэнтральных банках еўразоны. Пра канчатковую дату, калі гэта адбудзецца, Еўрапейскі цэнтрабанк абвясціць загадзя.

Для 6 гарадоў Усходняй Еўропы распрацаваныя стратэгічныя планы развіцця дзякуючы праекту «Устойлівае гарадское развіццё» ў рамках праграмы CIUDAD, якую фінансуе ЕС. Гэта Бабрынец (Украіна), Корсунь-Шаўчэнкаўскі (Украіна), Алеўск (Украіна), Азургеті (Грузія), Гарадок (Украіна) і Навалукомль (Беларусь). Мэта праекта «Устойлівае гарадское развіццё» — садзейнічаць устойліваму мясцоваму развіццю ў малых гарадах Беларусі, Грузіі і Украіны, а таксама павялічваць іх канкурэнтаздольнасць з дапамогай польскага і ўкраінскага досведу ў галіне стратэгічнага планавання і развіцця на мясцовым узроўні. Праграма CIUDAD удзельнічае ў фінансаванні дваццаці аднаго праекта мясцовага значэння ў Паўднёвым і Усходнім рэгіёнах Еўрапейскага суседства.

фота: Particip GmbH, Dmitry Shytisko

37% еўрапейцаў жадалі б працаваць на саміх сябе, у той час як 58% аддаюць перавагу працы па найму — такія вынікі апытання «Еўрабарометра», праведзенага ў 2012 годзе. На іх падставе было падрыхтаванае даследаванне Еўрапейскай Камісіі «Прадпрымальніцтва і прамысловасць», якое вывучала развіццё прадпрымальніцтва ў краінах-сябрах Еўрапейскага Саюза на працягу больш як дзесяці гадоў. У 2009 годзе 45% жадалі быць прадпрымальнікамі, у той час як 49% жадалі быць падначаленымі. Такая тэндэнцыя адлюстроўвае сённяшнюю эканамічную сітуацыю. Самы высокі адсотак тых, хто жадае працаваць на сябе, у Літве і Грэцыі, самы нізкі — у Швецыі і Фінляндыі, дзе дзяржаўны сектар у эканоміцы традыцыйна вялікі. Мужчын, схільных да прадпрымальніцтва, амаль на чвэрць больш, чым жанчын (адпаведна 42% і 33%). Аналагічныя суадносіны адсоткаў сярод маладых і больш сталых людзей.

80-адсоткавага змяншэння выкідаў

аксідаў азоту і 66-адсоткавага цвёрдых часціц (сажы) патрабуюць новыя экалагічныя нормы Euro VI для грузавых аўтамабіляў і аўтобусаў з 31 снежня 2012 года згодна зменам у еўрапейскім заканадаўстве. Чакаецца, што ўвядзенне ўніверсальных стандартаў ды працэдур правярка павялічыць экспарт еўрапейскіх аўтамабіляў. Дзякуючы таму, што аўтамабільнае заканадаўства ЕС стала больш простым і эфектыўным у прымяненні (на змену дырэктывам прыйшлі рэгламенты), больш не трэба марнаваць час на перанос канкрэтных зменаў у 27 розных нацыянальных заканадаўстваў краін-сябраў. Віцэ-прэзідэнт Еўрапейскай Камісіі і Камісар па прамысловасці і прадпрымальніцтве Антонія Таджані ўпэўнены: «Прыняцце гэтых захадаў па скарачэнні выкідаў дапаможа ачысціць паветра, якім мы дыхаем, і павысіць канкурэнтаздольнасць аўтамабільнай прамысловасці Еўропы».

«Можа варта паўдзельнічаць?»

Журналісты наведваюць месца рэалізацыі праекта «Рэканструкцыя цэнтра рэабілітацыі дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі» ў Камянцы.

Аб праектах Еўрапейскага Саюза, накіраваных на павышэнне эфектыўнасці кіравання межамі, развіццё турызму і павышэнне якасці жыцця, «Еўрабюлетэню» раскажаў кіраўнік прадстаўніцтва Сумеснага тэхнічнага сакратарыяту Праграмы трансмежнага супрацоўніцтва «Польшча-Беларусь-Украіна 2007-2013» Максім Алданаў.

— Якая мэта ў праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва?

— Праграма «Польшча-Беларусь-Украіна» — гэта найбуйнейшая з 13 праграм трансмежнага супрацоўніцтва, якія ажыццяўляюцца цяпер і якія фінансуюцца праз Еўрапейскі інструмент суседства і партнёрства. Аб'ём фінансавання з боку Еўрапейскага Саюза складае 186 млн. еўра на перыяд з 2007 па 2013 гг. У рамках праграмы выдзяляюцца гранты: 90% фінансуе ЕС, 10% — уласны ўнёсак арганізацыі-ўдзельніка. Першы прыярытэтны накірунак — гэта павышэнне канкурэнтаздольнасці памежнай тэрыторыі. То бок захады, што спрыяюць развіццю прадпрыемальніцтва, турызму і транспартнай сістэмы. Другі накірунак — паляпшэнне якасці жыцця. Сюды ўваходзяць праекты экалагічнай скіраванасці і тыя, што павышаюць эфектыўнасць інфраструктуры мяжы і памежных працэдур. Трэці накірунак тычыцца інстытуцыйнай супрацы і падтрымкі мясцовых ініцыятыў.

На тэрыторыі Беларусі праграма ахоплівае чатыры вобласці: Брэсцкую, Гродзенскую, Мінскую і Гомельскую. Мы, знаходзячыся ў Брэсце, каардынуем працу праграмы ва ўсіх абласцях.

— Як адбіраюцца праекты?

— Перадусім аб'яўляецца конкурсны набор. Потым удзельнікі запаўняюць заяўкі, у якіх апісваюць мэты праектаў, абгрунтоўваюць іх важнасць, а таксама далучаюць падрабязна распісаныя бюджэты. Потым эксперты ацэньваюць праекты па вызначаных крытэрыях і складаецца рэйтынг праектаў, які зацвярджаецца Супольным маніторынгамым камітэтам. У камітэт уваходзяць прадстаўнікі Польшчы, Беларусі і Украіны — адна краіна мае адзін голас. А далей агульны аб'ём фінансавання размяркоўваецца паводле рэйтыngu. Калі сродкі заканчваюцца, праекты, што не атрымалі фінансавання, уносяцца ў рэзервовы спіс. Калі адзін з праектаў, які атрымаў грошы, ашчадна іх ска-

рытае і штосьці застаецца, ці калі павялічваецца фінансаванне праграмы, то наступны праект з рэзервовага спісу атрымлівае сродкі.

— Хто можа браць удзел у праграме з беларускага боку?

— У праграме могуць браць удзел некамерцыйныя арганізацыі-рэзідэнты Беларусі, якія зарэгістраваныя ў адной з чатырох абласцей. Сюды ўваходзяць установы аховы здароўя, адукацыі, органы кіравання, фонды, асацыяцыі, няўрадавыя дэмакратычныя арганізацыі і гэтак далей.

— Колькі праектаў ужо атрымалі фінансаванне?

— У першым конкурсным адборы быў зацверджаны 21 праект з агульным бюджэтам 18 млн. еўра, з іх 10 праектаў з беларускім удзелам. Аднак з 18 мільёнаў на беларускі бок прыйшлося толькі два.

Нашае прадстаўніцтва запрацавала ў красавіку 2011 года, якраз напярэдадні другога конкурснага набору. Агульны аб'ём фінансавання склаў 88 млн. еўра. Напярэдадні мы правялі 14 семінараў і трэнінгаў, на якіх тлумачылі, як падаваць заяўкі. Дзякуючы нашай працы павялічылася колькасць беларускіх заявак. На другі конкурсны набор паступіла ўжо 503 заяўкі, і пры-

кладна траціна з іх была з беларускім удзелам. Можна сказаць, што ў хуткім часе беларускія партнёры здолеюць атрымаць фінансаванне аб'ёмам каля 18 млн. еўра.

— Якія праекты ўжо рэалізуюцца ў Беларусі?

— Такіх праектаў досыць шмат. У Гродна «Гродна аблдарбуд» атрымаў грошы і цяпер пракладае ўчастак дарогі. У Камянцы цэнтр рэабілітацыі для дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі закупае новую мэблю, праводзіцца пераабсталяванне страўні. Гродзенская абласная бальніца набывае новае абсталяванне. Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя Пушкіна працуе над распрацоўкай і маркіроўкай турыстычных роварных маршрутаў. Ёсць таксама і шэраг «мяккіх праектаў», накіраваных на культурны ці моладзевы абмен, правядзенне імпрэзаў і г. д. І гэта толькі некаторыя з тых, што былі зацверджаны.

— А што робіцца ў накірунку паляпшэння інфраструктуры памежных пераходаў?

— У праграме ёсць таксама буйнамаштабныя ці стратэгічныя праекты, якія праходзяць па-за агульным конкурсам. Беларусь рэалізуе два буйнамаштабныя праекты. Першы — гэта трэці этап рэканструкцыі памежнага пераходу «Пяшчатка». Беларуская частка праекта разлічаная на 12 млн. еўра, з іх 10,9 млн. выдаткоўвае Еўрапейскі Саюз. Рэканструкцыя з польскага боку абыйшлася крыху танней — сюды накіруюць 8 млн. еўра. Такім чынам, на рэканструкцыю «Пяшчаткі» будзе вылучана 18,9 млн. еўра.

Апроч таго, пакуль на стадыі падпісання кантракта праект рэканструкцыі памежнага перахода «Брузгі». Тут сума крыху больш сціпляя — 4,8 млн. еўра.

— Якія складанасці ў вас узнікаюць падчас працы з беларускімі заяўнікамі?

— Адна з галоўных складанасцяў палягае ў тым, што ў некаторых людзей сфармавалася фобія адносна ўсяго, што тычыцца Еўрапейскага Саюза. Яны наведваюць наш семінар, слухаюць, думаюць: «Навошта мне лішнія праблемы з валютнымі паступленнямі з Еўропы?» і сыходзяць. Аднак я думаю, што як толькі праектныя ідэі атрымаюць рэальнае фінансаванне,

II Трансгранічны форум журналістаў 12-14 верасня 2012 года ў Белавежскай пушчы.

Семінар для патэнцыйных бенефіцыяраў у межах 2-га конкурснага набору ў Гомелі, 19 жніўня 2011 года. Эксперт Прадстаўніцтва Аляксандр Жабінскі распавядае пра правілы падрыхтоўкі бюджэту праектнай заяўкі.

сарафаннае радыё запрацуе і людзі пачнуць задумвацца: «А можа і мне варта паўдзельнічаць?».

Акрамя гэтага, ёсць яшчэ адна перашкода — нізкая падрыхтоўка ў сферы працы над праектамі. У многіх слова «грант» дагэтуль выклікае жак. Менавіта таму падчас нашых сустрэч у гарадах, мы імкнемся падрабязна растлумачыць мэты праграмы і кожны яе аспект, каб узнікала як мага менш складанасцяў і пытанняў.

— Якая была самая цікавая праектная ідэя, што не атрымала рэалізацыі?

— Вось пра гэта я не магу расказаць. Бо аўтар добрай ідэі можа дапрацаваць яе і да наступнага конкурснага набору падаць заяўку. А калі я выдам гэту інфармацыю, нехта іншы можа скрасці ідэю і рэалізаваць яе. Магу толькі сказаць,

што быў вельмі добры праект, які, пэўна, атрымаў бы сродкі. Аднак гэта ідэя пакуль не дайшла нават да стадыі запавення заяўкі.

— З чаго лепш пачаць працу над праектам?

— Перадусім трэба вызначыцца з ідэяй праекта і адказаць на пытанне, якую праблему можна будзе вырашыць дзякуючы яго рэалізацыі і на каго ён будзе разлічаны. Пасля гэтага важна знайсці партнёра з польскага боку і дамовіцца пра ўмовы супрацы. Варта адразу абмеркаваць з польскім партнёрам абавязкі, бюджэт, размеркаванне праектных сродкаў і іншыя дэталі. Важна пачаць падрыхтоўку загадка — прыём праектных заявак у рамках праграмы трансгранічнай супрацы доўжыцца 120 дзён і за гэты час «з нуля» аформіць заяўку проста немагчыма. ■

Ініцыятыва вітаецца

15 студзеня 2013 года ў Доме культуры аграгарадка Гіжанка прайшоў агульнавясковы збор, на якім падвялі вынікі першага года ажыццяўлення праекта міжнароднай тэхнічнай дапамогі «Тэрытарыяльны падыход для развіцця вёскі», што фінансуецца Еўрапейскім Саюзам як частка праграмы «Недзяржаўныя арганізацыі і мясцовыя органы ўлады ў дзейнасці па развіцці». Жыхары аграгарадка Гіжанка прагаласавалі за найбольш ініцыятыўных аднавяскоўцаў.

Адбіралі лепшых у трох намінацыях. У намінацыі «Лепшы сацыяльнаадказны малы сельскі бізнес» пераможцамі прызнаны сям'я Ярафеевых за развіццё бізнесу ў вёсцы і ўцягванне моладзі, а таксама за актыўную грамадскую пазіцыю. Другое месца заняла Маслакова Валянціна Віктараўна за развіццё бізнесу і прадастаўленне паслуг аднавяскоўцам, а трэцяе — Куземчык Мікалай Іванавіч і Малашэнка Святлана Віктараўна за развіццё і дэманстрацыю новых падыходаў выдзялення сельскага бізнесу.

У намінацыі «Лепшая ініцыятыва для моладзі» перамаглі Хмаранковы Руслан Аляксеевіч і Яўгенія Аляксандраўна за вернасць вёсцы і прыклад для моладзі ў развіцці асабістых падсобных гаспадарак. І, нарэшце, тры месцы ў намінацыі «Лепшая сацыяльная ініцыятыва» занялі адпаведна сям'я Прончанкаў за безадмоўную ветэрынарную дапамогу і кансультаванне аднавяскоўцаў, асабістая падсобная гаспадарка Пчалавых Алены Пятроўны і Сяргея Мікалаевіча за любоў да працы на зямлі ды добраўпарадкаванне падворка і прылеглых тэрыторый, і Андрэю Мікалай Мікалаевіч за захаванне вясковых традыцый.

У якасці арганізатараў конкурса выступілі Міжнародны фонд развіцця сельскіх тэрыторый, Мясцовы фонд «Адраджэнне-Агра», Гіжанскі сельскі выканкам. На памяць пра ўдзел у конкурсе пераможцы атрымалі прызы — апырквальнікі для апрацоўкі раслін, секатары, насенне, палівальныя шлангі і ўгнаенні.

Напрыканцы збору перад аднавяскоўцамі выступілі з канцэртамі школьнікі і супрацоўнікі Дома культуры. У рамках імпрэзы адбыліся фотавыставы «Людзі і справа» і «Прырода роднага краю», а таксама выстава прац вясковых майстрых пад назвай «З бабулінага куфра».

Фота прадастаўлены Любай Юнаш

«Фабрыка кіслароду»

Менавіта так назвалі балота Ельня вучні сярэдняй школы ў вёсцы Дворнае Сяло Міёрскага раёну Віцебскай вобласці падчас адкрытага ўрока, прысвечанага Сусветнаму Дню балотаў і водных рэсурсаў, які адзначаецца ва ўсім свеце 2 лютага.

Адкрыты ўрок на тэму захавання і вывучэння ўнікальнай экалагічнай сістэмы балота Ельня ў школах Міёрскага раёну адбыўся ўжо ў другі раз. Да Ельні ад Дворнага Сяла ўсяго 6 кіламетраў, таму жыццё вяскоўцаў адвеку звязана з гэтым унікальным прыродным стварэннем.

«Балота — гэта месца, дзе жывуць рэдкія жывёлы», «гэта торф і мох», «гэта журавіны», «балота — гэта паветра», — такія адказы атрымаў настаўнік Аляксей Эдмундавіч Цыцын, калі папрасіў дзяцей назваць свае асацыяцыі з Ельніяй. Падчас урока разам з настаўнікам вучні пералічылі рэдкія расліны, пабудавалі пакармныя ланцужкі, а таксама, падчас інтэрактыўнай гульні, адчулі сябе птушкамі, якім па вяртанні з выраю не хапіла месца для гнязда...

«Плошча Ельні няўмольна скарачаецца», — паведаміў Зміцер Закрэўскі, вучань дворнасельскай школы, які спецыяльна для адкрытага ўрока правёў даследаванне і падрыхтаваў мультымедычную прэзентацыю на тэму «Трансфармацыя навакольнага асяроддзя рэспубліканскага заказніка «Ельня» з 1916 па 2012 гады». Зміцер параўнаў мапы Ельні розных гадоў, а таксама здымкі са спадарожніка і прасачыў дынаміку змянення межаў экасістэмы. У перспектыве малады даследчык плануе стварыць лічбавую тапаграфічную мадэль для геаінфармацыйнай сістэмы «Ельня».

І, канешне ж, асабліва ўвага дзяцей — журавінам. Для мясцовых жыхароў гэтыя ягады сінонім не толькі смачнай ежы і напойў, але таксама і здароўя. «Калі раптам прастуда ці тэмпература, мы п'ем гарачы адвар з журавінаў. Ён кіславаты і вельмі смачны,» — кажа Ірына Радзіхоўская, вучаніца Дворнасельскай школы. Журавіны тут збіраюць і ўвосень, і ранняй вясной — падмарожанья, кісла-салодкія ягады не губляюць сваіх карысных якасцяў нават перазімаваўшы пад снегам.

Балота, як і любое месца некрантай прыроды, можа стаць гібельным для чалавека. Рэгулярна адзін ці два чалавекі ў год блукалі і не вярталіся з Ельні. «Але гэта было да таго, як з'явіліся мабільныя тэлефоны», — супакоіў Валеры Драбо, кіраўнік аддзела адукацыі Міёрскага райвыканкама. Ён таксама паведаміў, што ў адукацыйным праекце «Зялёная школа», у рамках якога адбыўся адкрыты ўрок у Дворнасельскай школе, удзельнічаюць 13 навучальных устаноў Міёршчыны. «Наша адукацыйная акцыя атрымалася — дзецям было цікава. Але хачу адзначыць,

«Цягам сумеснай працы ў праектах ЕС/ ПРААН мы сталі ўсведамляць, якое багацце мы маем — Ельнію. І разумець, што яго трэба цаніць і развіваць».

Валеры Драбо, кіраўнік аддзела адукацыі райвыканкама г. Міёры Віцебскай вобласці

ЕЛЬНЯ — ГЭТА:

- Найбуйнейшае верхавое балота ў Еўропе.
- Месца гнезджання для 50 параў журавоў і адпачынку падчас міграцыі для больш чым 4 000 тысяч гэтых птушак.
- 100 азёраў, вада ў якіх прыдатная да піцця.
- Унікальная экасістэма, якая ўтварылася больш за 9 тыс. гадоў таму.

што пра Ельню мы ўзгадваем не толькі раз на год. Мы жывем гэтай блізкасцю з прыродай. Ельня — частка нашага жыцця». Таксама Валеры Анатольевіч падзякаваў за раней атрыманыя ў межах праекта ЕС/ПРААН аптычныя прыборы для назірання за дзікай прыродай Ельні, якія, па яго словах, «значна пашырылі магчымасці для адукацыі дзяцей і дарослых».

«Зялёная школа»

«Праект «Зялёная школа» працуе ў 20 краінах свету», — адзначае Ірына Клявец, настаўніца біялогіі, спецыяліст па адукацыі праекта ЕС/ПРААН. У Беларусі праграма «Зялёная школа» ўпершыню з'явілася ў 2010 годзе і атрымала развіццё ў межах праекта Еўрапейскага Саюза і Праграмы развіцця ААН «Садзейнічанне развіццю ўсеагульнай структуры міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне аховы навакольнага асяроддзя ў Рэспубліцы Беларусь». На гэты момант больш за 200 школаў краіны і каля 1000 дзяцей ахопленыя гэтай ініцыятывай. Па выніках працы спецыялістамі праекта быў распрацаваны «Рэспубліканскі праект экалагічнай адукацыі «Зялёная школа», які зараз чакае ўхвалення Міністэрства прыроды і Міністэрства адукацыі.

«Нашыя тэмы — біяразнастайнасць, энергазахаваанне, водазахаваанне, адкіды і перапрацоўка смецця, а таксама экалагічныя ініцыятывы. Дзеці навучацца і перададуць веды іншым, каб інфармацыя працавала на карысць мясцовай супольнасці, — абагульняе мэты праекта Ірына Клявец. — Я маю вялікую надзею на тое, што школы Міёрскага, Шаркаўшчынскага, Кобрынскага і Мастоўскага раёнаў стануць інавацыйнымі пляцоўкамі для распаўсюджвання досведу «Зялёнай школы» па ўсёй Беларусі».

«Прыгажосць, якой 9 тысяч гадоў»

З 13 школ ў Міёрскім раёне цэнтрам правядзення адукацыйнай акцыі 1 лютага была абраная СШ №3 г. Міёры, дзе адбыліся асноўныя мерапрыемствы, а таксама адкрылася выстава фотамастака Валерыя Кавалёнка. Прадстаўлены 21 фотаздымак адлюстравалі разнастайнасць флоры і фаўны Рэспубліканскага заказніка «Ельня». За сваю шматгадовую краязнаўчую працу Валеры Кавалёнак, які жыве ў г. п. Шаркаўшчына, Віцебскай вобласці, атрымаў ганаровае званне «Захавальнік балота Ельня».

«На маіх фотаздымках пейзажы, рэдкія птушкі, як, напрыклад, белая курапатка, змеі. Людзей на фота няма, — кажа сп. Кавалёнак. — Калі чалавек нарадзіўся фатографам і хоць раз паназіраў за дзікай прыродай, то без гэтай працы ён ужо жыць не зможа. Я, напрыклад, не магу сядзець дома ў выходныя. У любое надвор'е бяру фотаапарат і — альбо «ў засідку», альбо хаджу-шукаю прыгожы кадры. Дзеля гэтага і цэлы дзень не шкада прабегаць». Выстава Валерыя Кавалёнка будзе экспанавацца ў школах Міёрскага і Шаркаўшчынскага раёнаў, а пасля і ў іншых рэгіёнах Беларусі.

«Мне бы вельмі хацелася, каб дзеці не толькі ведалі і цанілі Ельню, але і каб разумелі, што тут можна зарабляць грошы праз турызм, перапрацоўку ягад. Гэта трэба дзеля таго, каб моладзь шанавала свой край, бачыла тут працу і перспектыву».

Алена Ракава, каардынатар праектаў Еўрапейскага Саюза ў Беларусі ў галіне аховы навакольнага асяроддзя і энэргетыкі

Экасцэжка ў будучыню

Пра перспектывы рэспубліканскага заказніка распавёў Іван Барок, дырэктар «Дзяржаўнай прыродаахоўнай установы «Ельня»». Сама ўстанова створаная толькі ў 2007 годзе і зараз «набірае абароты». Па прагнозах сп. Барка, 2013 год стане вялікім крокам наперад для Ельні, Міёраў і ўсяго рэгіёна. «У гэтым годзе пачне працаваць «Экацэнтр», які фактычна стане экалагічным музеем заказніка «Ельня». Плануецца, што працы па яго стварэнні будуць завершаныя да лета», — кажа Іван Барок. У хуткім часе запрацуе «Экасцэжка» праз Ельню — маршрут, абсталяваны для падарожжа турыстаў у глыбіню балота. Таксама ў межах праекта ЕС/ПРААН будуць набытыя ровары і іншае абсталяванне для турыстычнага руху. «Мы не змаглі б рэалізаваць гэтыя планы толькі ўласнымі сіламі», — упэўнены Іван Барок.

Дзякуючы праекту ЕС/ПРААН ужо летам 2013 новая інфраструктура ў заказніку «Ельня» будзе гатова прыняць турыстаў.

«Белла Дзвіна» — краіна без межаў

Рэцэпт шчасця ад арганізатараў праекта «Белла Дзвіна» вельмі просты — *«будзь бліжэй да прыроды і дыхай з ёй ва ўнісон»*. Дзе такое магчыма? У краі «Белла Дзвіна», канешне.

Добрая матывацыя

На мапе такой назвы не ўбачыць. Ёсць Беларусь і Латвія, праз якія цячэ і перасякае дзяржаўныя межы, у тым ліку і мяжу Беларусі з Еўрапейскім Саюзам, Дзвіна. Але рэкі не ведаюць межаў, таму арганізатары праекта трансмежнага супрацоўніцтва «Белла Дзвіна» вырашылі не засяроджвацца на рознасці, а звярнуць увагу на ўсё рэгіён, які яднае рака, прырода і гісторыя.

Першыя літары суседніх краін «Бел» — Беларусь, «Ла» — Латвія плюс «Дзвіна» спалучаюцца ў назву праекта, пачатковы этап якога доўжыўся з 2008-га да 2010 года. Усё гэтае час актыўна вырашалася задача праекта па паляпшэнні тэрытарыяльнай згуртаванасці латвійскага,

літоўскага і беларускага памежнага рэгіёна, павышэнні ўзроўню аховы навакольнага асяроддзя, забеспячэнні эканамічнага і сацыяльнага дабрабыту, а таксама садзейнічання міжкультурнаму дыялогу і культурнай разнастайнасці.

Справа атрымала працяг у лютым 2012 года: на другім этапе да Віцебскай вобласці (Беларусь) і Латгаліі (Латвія) далучыўся самабытны памежны рэгіён у Літве — Утэна. Намеснік дырэктара «Фонда садзейнічання міжнароднаму дыялогу і супрацоўніцтву «Інтэракцыя»» Марына Барысава распавядае, што ідэя трансмежнага супрацоўніцтва была запазычаная ў германа-французскага рэгіёна, які падзяляецца мяжой і аб'ядноўваецца Рэйнам:

фота прадстаўлены Марынай Барысавай

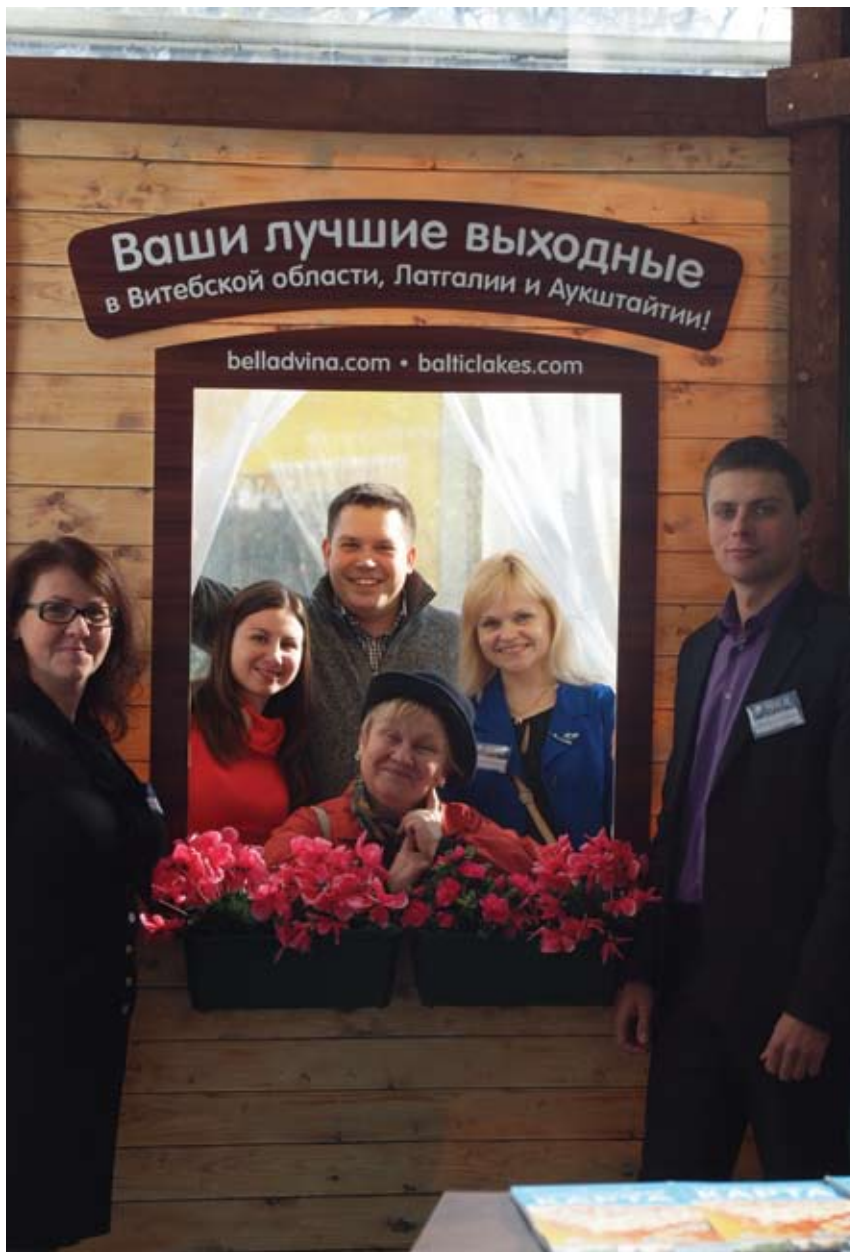
«У гэтым памежным рэгіёне энтузіясты ўжо працяглы час развіваюць турызм. Іх дзейнасць падтрымліваецца з боку дзяржаў. Нам вельмі спадабалася, як яны працуюць, і мы падумалі, што і ў Беларусі можна зрабіць нешта падобнае».

У Полацку «на месцы» працуе Ігар Загрэкаў. Ён мае цікавы прафесійны досвед — сумяшчае працу на пасадзе кіраўніка сектара развіцця турызму і турыстычных паслугаў дзяржаўнай установы «Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік» і працу эксперта ў праекце «Белла Дзвіна». Па яго ініцыятыве і пры падтрымцы полацкага выканкама, фонда «Інтэракцыя» і праектаў ЕС быў створаны «Цэнтр турыстычнай інфармацыі» (www.polotsk-turizm.by).

«Мы рэкламуем наш рэгіён. Наша мэта ў тым, каб турысты ў Латвіі і Літве ведалі Полацк і наш край. Увогуле, пра Беларусь у Еўропе вельмі мала вядома, — тлумачыць Ігар Загрэкаў задачы Цэнтра. — Мы імкнемся даць інфармацыю людзям, у першую чаргу грамадзянам ЕС. Расіяне і так пра нас ведаюць, і едуць да нас, бо мяжы няма. А тыя турысты, якім трэба атрымаць візу, прыкласці высілкі, каб да нас прыехаць, — ім трэба дапамагчы з матывацыяй. Трэба даць гатовы адказ на пытанне “дзеля чаго варта ехаць і плаціць грошы?”»

Полацк — самы старажытны горад ў Беларусі, які быў заснаваны раней за Берлін і Стакгольм. Полацкі Сафійскі сабор захаваў фрэскі XII стагоддзя. Браслаў і Міёры — гэта зямля азёраў і касцёлаў. Вёска Друя-Педруя, што ў Верхнядзвінскім раёне, вядомая тым, што праз яе праходзіць мяжа Латвіі і Беларусі. Латгальскі рэгіён Латвіі вядомы сваімі рамеснымі традыцыямі і кулінарнай спадчынай. А ў літоўскую Утэну і Аўкштайтэйскі нацыянальны парк едуць, каб убачыць старыя млыны — унікальныя для рэгіёна грандыёзныя пабудовы.

Здаецца, зашмат для аднаго падарожжа? Зусім не. Аб'яднаць помнікі і цікавыя мясціны ў адным падарожжы можна і скарыстаўшыся турыстычнымі маршрутамі «Белла Дзвіна». «З пяці распрацаваных намі маршрутаў чатыры — трансмежныя. Праехаць праз мяжу можна на ровары, аўтамабілі альбо на байдарках, — адзначае Марына Барысава. — Я — тыповы сталічны жыхар. Але з 2008 года, калі пачаў працаваць праект «Белла Дзвіна», штогод я з камандай выпраўляюся ў байдарачны поход па Віцебскай

вобласці на 3-4 дні. Свежае паветра, юшка, байдаркі — гэта выдатна».

З маршрутамі можна пазнаёміцца на сайце праекта www.belladvina.com.

Турысты едуць

За пяць год існавання праекта «Белла Дзвіна» ў арганізатараў нарадзілася шмат ідэяў для далейшай працы. Але ці змянілася сітуацыя ў рэгіёне? Ці зрабіўся край больш гасцінным для турыстаў? Ці павялічылася іх колькасць у Полацку, Браславе, Віцебску? Ігар Загрэкаў кажа, што мае тры крытэры, паводле якіх на гэтыя пытанні можна смела даць станоўчы адказ. «Першы крытэр — мяжа: калі ёсць чэргі — значыць, да нас едуць турысты». Другі крытэр — запатрабаванасць гатэляў. Паводле спадара Загрэкава, — «з 2006-2007 гг. да сённяшняга дня за-

«Для нас важна данесці багатую і ўнікальную культуру гэтага рэгіёна да вялікай колькасці людзей. Сядзібы, музеі, неверагодная прырода... Мы хочам, каб турысты гэта бачылі сёння і каб у будучых пакаленняў была магчымасць цешыцца гэтай прыгажосцю».

Марына Барысава, намеснік дырэктара «Фонда садзейнічання міжнароднаму дыялогу і супрацоўніцтву “Інтэракцыя”»

што такое «еўрапейскія праекты», якія рэальныя вынікі атрымае горад і рэгіён», — кажа Марына Барысава. «Было вельмі цяжка патлумачыць, што такое «грошы з-за мяжы», як імі распараджацца паводле еўрапейскіх законаў, патрабаванняў і тэндэрных працэдур, — дапаўняе Ігар Загрэкаў. — Але кіраўніцтва ішло нам насустрач, рызыкавала...» «Пасля наступіў момант, — працягвае Марына Барысава, — калі кіраўнікі органаў улады зразумелі, што за гэтыя сродкі можна зрабіць рэальныя карысныя справы.

Напрыклад, уладкаваць інфраструктуру, абсталяваць турыстычную стаянку ці гарадскі пляж, надрукаваць матэрыялы. Любому гарадскому ці раённаму бюджэту не пашкодзіць падтрымка ў вырашэнні такіх задач».

Па словах суразмоўцаў, наладжанае супрацоўніцтва для раёна мае не толькі матэрыяльную карысць. Удзел у еўрапейскіх праектах стварае станоўчую рэпутацыю рэгіёна як на нацыянальным, так і на міжнародным узроўні. А гэта, у сваю чаргу, дае магчымасць прэтэндаваць на новыя фінансавыя паступленні і з'яўляецца істотнай перавагай у пошуку інвестараў.

грузанасць гатэляў у Полацку павялічылася на 70%. Раней у горадзе быў адзін гатэль, зараз іх ужо тры. Ну і апошні крытэр — асабістае назіранне. У нас у горадзе вельмі шмат машын з літоўскімі і латышскімі нумарамі. Суседзі прыязджаюць за пакупкамі».

Унікальнасць праекта «Белла Дзвіна» яшчэ і ў плённым супрацоўніцтве няўрадавых структур з organami мясцовых уладаў. «Калі мы пачыналі, ў 2007 годзе, нашым уладам было складана давесці,

Усё для людзей

Прыемна прыехаць туды, дзе цябе чакаюць. Мапа і інфармацыйны буклет — дробязі, якія зробіць падарожжа прыемным і спакойным. Цяпер у Полацку ёсць і шылды з інфармацыяй для турыстаў, і ўказальнікі на беларускай і англійскай мовах. Сёлета з’явіцца яшчэ 25 інфармацыйных табліц, а ў рэгіёне 60 новых дарожных указальнікаў накірунку да месцаў, вартых увагі турыстаў. У межах праекта «Белла Дзвіна» для Полацка і рэгіёна будзе набыта турыстычнае абсталяванне — ровары, лыжы, байдаркі. Ёсць і праблемы — напрыклад, у гатэлях не стае інтэрнэту, тым не менш, арганізатары праекта глядзяць з аптымізмам у будучыню.

«Калі ў горад прыезджаюць турысты, гэта станоўча ўплывае на мясцовую эканоміку і на якасць жыцця людзей», — адзначае Марына Барысава. Фонд «Інтэракцыя» плануе распачаць новы праект «Кухня рэгіёна “Белла Дзвіна”» па развіцці беларускай кулінарнай спадчыны.

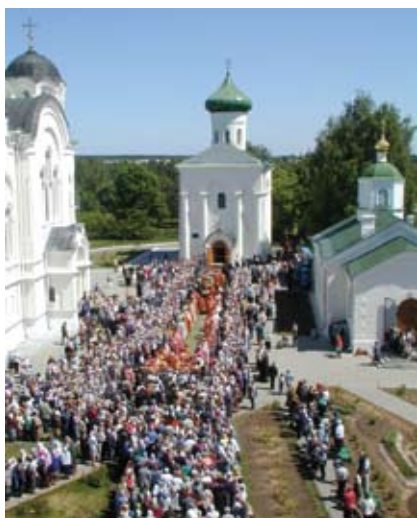

«Калі кіраўніцтва раёну гаворыць праекту «так», то справа ідзе. Было шмат пытанняў з падатковымі акалічнасцямі, з міністэрствамі, ведамствамі. Але мы знайшлі адказы. Зараз наш досвед — база для новых праектаў. Нават з іншых раёнаў нам тэлефануюць і пытаюцца пра нашу працу».

Ігар Загрэкаў, эксперт праекта «Белла Дзвіна»

ДАВЕДКА

Мясцовы фонд садзейнічання развіццю міжнароднага дыялогу і супрацоўніцтва «Інтэракцыя» — гэта некамерцыйная арганізацыя, якая займаецца распрацоўкай і ажыццяўленнем праектаў міжнароднай тэхнічнай дапамогі ў Беларусі з прыцягненнем еўрапейскіх грантаў у сферы турызму, эканомікі, энергетыкі, экалогіі і культуры, устойлівага развіцця.

Уладзімір Глушакоў

Нарадзіўся ў 1961 годзе ў Мінску. Прэзідэнт беларускага прадстаўніцтва Еўрапейскай федэрацыі харавых саюзаў (Брусель), мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Капэлы хлопчыкаў музычнай школы імя Я. Глебава, беларускі харавы дырыжор, педагог, аўтар музычных твораў.

Пытанне, ці звязваць сваё жыццё з музыкай, у мяне не ўзнікала. Мой бацька, Валеры Глушакоў, выдатны беларускі тэнар, народны артыст Беларусі, вучыўся ў майстроў італьянскай школы. Мама, Ганна Глушакова, таксама спявачка — яна неверагодна прыгожа выконвала народныя песні. І цяпер я шчаслівы, што мы ў сям’і аднадумцы: мая жонка — канцэртмайстар, а сын займаецца музыкай для кіно і рэкламы.

Еўрапейскі харавы саюз існуе каля 20 гадоў. У Беларусі ён дзейнічае з 2005 года, і яго прадстаўляе наш калектыў. Гэтае права мы атрымалі пасля прызнання на міжнароднай сцэне і перамог у прэстыжных конкурсах. Наш хор прадстаўляе Беларусь у Еўрапейскай міжнароднай федэрацыі хораў. Мэты гэтых арганізацый з’яўляюцца і нашымі мэтамі таксама — будаваць музычную Еўропу без межаў. У межах дзейнасці Еўрапейскага харавога саюза сумесна з Саюзам музычных дзеячоў Беларусі мы правялі два міжнародных фестывалі: у 2006 годзе да нас прыехалі хоры з Бельгіі і Літвы, а ў 2008-ым

адбыўся другі фестываль «Галасы сяброў», куды прыехаў адзін з найлепшых калектываў свету — хор з Нарвегіі. Нас падтрымала Беларуска-дзяржаўная філармонія і музычная школа імя Глебава. У межах гэтых фестываляў адбыліся канцэрты для дзяцей-інвалідаў і перасяленцаў з чарнобыльскай зоны. Нарвежскія дзеці жылі ў нашых сем’ях.

Адметнасць харавога мастацтва ў тым, што хор — гэта спосаб масавай камунікацыі. Можна не проста паслухаць музычны твор, а прыняць у ім удзел. Гэта таксама і лекі ад адзіноты, выхаванне цярапліваасці адзін да аднаго. У хоры няма «я», тут заўсёды «мы». Падмурак харавога спеву — гэта спеў ва ўнісон. Трэба слухаць адзін аднаго. Важна, каб дзеці адчулі, што яны частка адзінага цэлага, і мы дасягаем гэтага не толькі падчас заняткаў. Мы ходзім разам на футбол, напрыклад. Такая сістэма дае адчуванне абароненасці, супрацоўніцтва. Акрамя таго, хор — гэта самы дэмакратычны і дасяжны спосаб дакрануцца да музыкі, да мастацтва. Трэба толькі ноты і жаданне.

Хор хлопчыкаў — старажытная еўрапейская харавая традыцыя. Яна бярэ пачатак на досвітку духоўнасці і ўсяго нашага цывілізацыйнага мыслення. Нарвежскі хор, што да нас прывязджаў, існуе з дзесятага стагоддзя... Многім хорам у Нямеччыне больш за 500 гадоў. Уся харавая культура трымаецца на духоўнай музыцы і народнай песні. Сёння ў нашым рэпертуары шмат духоўнай музыкі, але шмат і народных песень — беларускіх і еўрапейскіх. А яшчэ на сваіх канцэртах мы абавязкова спяваем разам з залай.

У нас у хоры сто чалавек. Для Мінска, дзе жыве 2 мільёны, гэта «кропля ў моры». Уявіце, што ўсе дзеці ў нас спявалі б — яны б усміхаліся і ўсё было б у іх добра. Ніхто б не сварыўся і не біўся. Навучыць дзяцей любіць музыку вельмі проста — трэба проста любіць дзяцей. Калі гэтага няма — усе высілкі марныя. Дзеці паграбуць ведаў, але адначасова яны — неверагодны акумулятар энергіі. У іх ёсць тое, што вельмі часта адсутнічае ў дарослых людзей — аптымізм, энтузіязм. Гэта натхняе. Нядаўна ў нас быў канцэрт у мінскім цырку. Дзяцей слухала поўная зала — 1600 чалавек. Пасля канцэрту яны прыйшлі на рэпетыцыю іншымі: яны расправілі плечы, яны глядзелі інакш, у іх жыцці адбылася падзея.

Крыніца натхнення — гэта беларуская песня, народная творчасць. Чым яна адметная? У параўнанні з рускай, нашая народная песня захавала сваю першароднасць. Мы — нашчадкі непаўторнай музычнай спадчыны. Наша фальклорная аснова архаічная і старажытная. Беларуска-музыка вельмі пясчотная, лірычная, добрая, адкрытая ... Гэта мой падмурак для творчасці. Я стварыў калектыў з дзяцей нашай музычнай школы. Акрамя беларускіх спеваў мы выкарыстоўваем беларускія нацыянальныя строі.

Паглядзіце, усё нашае старэйшае пакаленне спявае. Іх дзеці — ужо менш. А ўнукі толькі тэлефонамі шчоўкаюць... Гэта адасоблівае, раз’ядноўвае. Людзі спяваюць, калі яны аб’яднаныя адной ідэяй. А ў нас зараз час ціхага наапаўнення капіталу: кажуць, што «грошы любяць цішыню», таму і ціха. ■

Еўражаргон: зразумей суседа

Людзі, што працуюць ва ўстановах ЕС ці сродках масавай інфармацыі, прысвечаных еўрапейскай праблематыцы, часта карыстаюцца «еўражаргонам» — словамі і выразамі, значэнні якія зразумелыя не для ўсіх і не заўсёды. На партале eurog.eu ёсць асобная старонка з тлумачэннямі некаторых жарганізмаў. Там ёсць і форма, якую могуць запаўняць карыстальнікі, калі на іх думку існуюць яшчэ нейкія словы-кандыдаты на ўключэнне ў слоўнік «еўражаргону».

Вось прыклады еўрапейскіх «жарганізмаў»:

УЗМОЦНЕНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА (ENHANCED COOPERATION)

Працэдура «ўзмоцненага супрацоўніцтва» дазваляе некалькім краінам-сябрам Еўрапейскага Саюза супрацоўнічаць больш цесна па вызначаных пытаннях. Такіх краін павінна быць не менш за 9. Нельга, каб прадметам узмоцненага супрацоўніцтва былі пытанні, якія знаходзяцца ў рамках выключнай кампетэнцыі ЕС. Таксама недапушчальна дыскрымінацыя іншых краін-сябраў ЕС і ўплыў на эканамічнае, сацыяльнае і тэрытарыяльнае адзінства Саюза. Звяртацца да працэдуры ўзмоцненага супрацоўніцтва можна, толькі калі нейкае пытанне немагчыма вырашыць з дапамогай тых інтэграцыйных механізмаў, што ўжо ёсць. Напрыклад, ў 2008 годзе 9 краін ЕС вырашылі ўзгадніць сваё заканадаўства датычна скасавання шлюбаў дзеля яго лібералізацыі. Больш кансерватыўныя краіны ЕС не падтрымалі гэтую ініцыятыву. Таму давялося звярнуцца да працэдуры «ўзмоцненага супрацоўніцтва», і новыя нормы былі прыняты не на агульнаеўрапейскім узроўні, а толькі паміж зацікаўленымі краінамі (у 2010 годзе да гэтай прававой ініцыятывы далучыліся яшчэ пяць краін, а напрыканцы 2012 года — Літва).

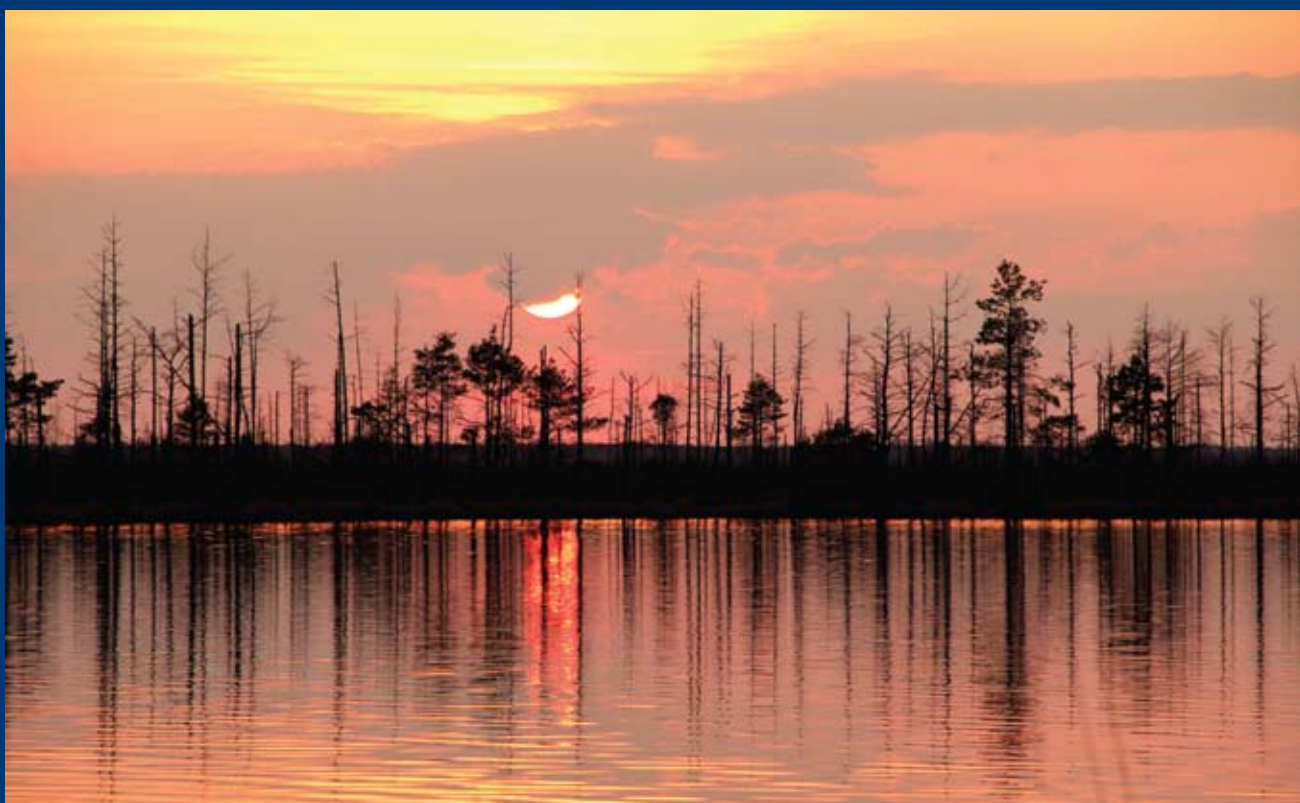

ЗЯЛЁНЫ ДАКУМЕНТ (GREEN PAPER)

«Зялёныя дакументы» — гэта спецыяльныя лісты, якія выдае Еўрапейская Камісія, каб стымуляваць абмеркаванне важных тэм на еўрапейскім узроўні ды запрашаць зацікаўленыя бакі да ўдзелу ў кансультацыях і дыскусіях па тых ці іншых пытаннях. Зялёныя дакументы звычайна ўяўляюць сабой пералік агульных тэзісаў і ідэй, якія Камісія плануе ўключыць у будучы нарматыўны акт. А ўрады і асобныя ведамствы краін-сябраў, зацікаўленыя юрыдычныя асобы і грамадскія аб'яднанні могуць на працягу пэўнага часу дасылаць свае каментары і выказаць свае меркаванні наконт гэтых прапаноў. Зялёныя дакументы па прадпрымальніцтве ў Еўропе (2003), дэмаграфічных зменах і новай салідарнасці паміж пакаленнямі (2005) і еўрапейскай стратэгіі ўстойлівай, канкурэнтаздольнай і бяспечнай энергетыкі (2006) — вось прыклады апошніх абмеркаваных такім чынам тэм.

9000 гадоў прыгажосці

Фотавыстава «Ельня — 9000 гадоў прыгажосці» падрыхтавана праектам ЕС/ПРААН “Садзейнічанне развіццю ўсеабдымнай структуры міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне аховы навакольнага асяроддзя ў Рэспубліцы Беларусь”. Аўтар фотаздымкаў — прафесійны фатограф з Шаркаўшчыны Валеры Кавалёнак. Балота Ельня знаходзілася ў ста метрах ад яго роднай хаты, таму стала яго першым і ўлюбёным аб’ектам фатаграфавання. Валеры вельмі добра ведае балота, і яго здымкі — лепшы таму доказ.

ПРАГРАМА ДЛЯ МАЛАДЫХ ЛІДАРАЎ

Праграма «Каледж імя Карла Фрыдрыха Гёрдэлера — належнае дзяржаўнае кіраванне» запрашае маладых лідараў грамадскага сектара Арменіі, Азербайджана, Беларусі, Грузіі, Малдавіі, Расіі, Турцыі і Украіны павысіць сваю прафесійную кваліфікацыю, а таксама распрацаваць і ажыццявіць уласны праект.

Кожны год дваццаць чалавек атрымліваюць магчымасць у рамках міжнароднай навучальнай праграмы сустрэцца з экспертамі грамадскага сектара, галіны палітыкі і кіравання, паглыбіць сваё разуменне палітычнага жыцця і ўзаемаадносін Германіі і ЕС, азнаёміцца з прынцыпамі рэфармавання і мадэрнізацыі дзяржаўнага кіравання, а таксама засвоіць панятакі належнага кіравання і ажыццявіць уласны праект на сваім месцы працы.

Праграма доўжыцца адзін год: са жніўня 2013 года па жнівень 2014 года і складаецца з некалькіх этапаў:

- трохтыднёвага адукацыйнага модуля ў Люкенвальдзе, Берліне і Варшаве. Падчас першага тыдня будуць арганізаваны адукацыйныя семінары ў Люкенвальдзе; другі і трэці тыдні будуць прысвечаны практычнаму выкарыстанню набытых ведаў: удзельнікі наведаюць розныя ўстановы ў Берліне і Варшаве, сустрэнуцца з

прадстаўнікамі галіны кіравання і палітыкі, возьмуць удзел у дыскусіях, працоўнях і семінарах, а таксама пашыраць свае навыкі кіраўніка.

- распрацоўкі уласных праектаў пры дапамозе кансультанта. Затым удзельнікі будуць ажыццяўляць свае праекты ў сваіх краінах на працягу года.
- прамежкавага семінара, што запланаваны на люты 2014 года і традыцыйна арганізуецца ў адной з краін, прадстаўнік якой бярэ ўдзел у навучальнай праграме. Асноўная задача — знаёмства з досведам трансфармацыі ў вобласці кіравання, грамадства і палітыкі гэтай краіны.
- жнівеньскай сустрэчы ў Берліне ў 2014 годзе, падчас якой будуць падведзеныя вынікі праграмы і выпускнікі пад куратарствам эксперта прадставяць вынікі сваіх праектаў.

ВЫ МОЖАЦЕ ПАДАЦЬ ЗАЯЎКУ, КАЛІ Ў ВАС ЁСЦЬ:

- армянскае, азербайджанскае, беларускае, грузінскае, малдаўскае, расійскае, турэцкае ці ўкраінскае грамадзянства і вы пражываеце на тэрыторыі краіны, грамадзянінам якой з'яўляецеся;
- дыплом аб сканчэнні вышэйшай навучальнай установы;
- досвед працы ў грамадскім сектары (дзяржаўна-адміністрацыйная дзейнасць, прадпрыемствы грамадскага карыстання, некамерцыйныя арганізацыі і г.д.) і падтрымка з боку працадаўцы;
- пэўная ідэя праекта, цікавасць да павышэння якасці дзяржаўнага і грамадскага кіравання (Good Governance);
- пачуццё адказнасці перад грамадствам, матывацыя да грамадскай дзейнасці, лідарскія здольнасці;
- вельмі добрае валоданне нямецкай мовай і пачатковы ўзровень англійскай.

ЯК УЗЯЦЬ УДЗЕЛ У АДБОРЫ:

1. Да 28 лютага 2013 запоўніць электронную заяўку на сайце: <https://bewerbung.boschstiftung-portal.de/onlinebewerbung/>
 2. Далучыць:
 - рэзюмэ (па-нямецку);
 - матывацыйны ліст (да 1000 друкаваных знакаў на кожнае пытанне, па-нямецку), у якім неабходна закрануць дзве тэмы: 1. Вашыя матывацыя і чаканні ад удзелу ў праграме; 2. Прычыны па якіх удзел у праграме важны для вашай працы і арганізацыі, у якой вы працуеце.
 - план праекта, які вы маеце намер ажыццявіць (макс. 3000 друкаваных знакаў, па-нямецку);
 - дыплом вышэйшай навучальнай установы, якую вы скончылі;
 - пасведчанне аб валоданні нямецкай мовай;
 - рэкамендацыйны ліст ад працадаўцы.
 - Па выніках папярэдняга адбору камісіяй да 40 кандыдатаў будуць запрошаныя на сумоўе ў сярэдзіне траўня ў Берліне.
- Гутарка складаецца з:
- выступу дырэктара праграмы і дыскусіі пасля выступу;
 - кароткай прэзентацыі плана вашага праекта;
 - гутарка пра вашы мэты і матывацыю.
3. Канчатковы спіс удзельнікаў будзе агучаны да канца траўня. Транспартныя выдаткі, выдаткі на пражыванне, удзел у семінарах, аплату курса нямецкай мовы (калі патрэбна) бярэ на сябе Фонд імя Роберта Боша. www.bosch-stiftung.de